

N:o 36.

Ank. till Riksd. Kansli den 17 April 1886, kl. 7 e. m.

Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen, angående upplåtelse till Stora Rörs hamnstyrelse af kronohemmanet Rörsberg på Öland; gifven Stockholms Slott den 26 Mars 1886.

Med åberopande af bifogade protokoll öfver finansärenden för denna dag, vill Kongl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen att medgifva:

att det midfastan år 1888 arrendelediga kronohemmanet $\frac{3}{8}$ mantal Rörsberg N:o 1 i Högsrums socken och Slättebo härad på Öland, med undantag af det område, 4,5707 hektar, som på grund af nådiga brefvet den 28 November 1884 redan blifvit derifrån afsöndradt till hamnplan, må till Stora Rörs hamnstyrelse upplåtas under eganderätt att den 14 Mars 1888 tillträdas emot den köpeskillning, som, sedan genom af- och tillträdessyn blifvit utrönt, såväl hvilka hus nuvarande arrendatorn bör vid afträdet såsom laga hus aflemna, som ock i hvad mån han sin byggnads- och underhållsskyldighet fullgjort, samt värdering å stället för rättats af tre gode män, af hvilka länsstyrelsen och hamnstyrelsen skola utse en hvardera och de sålunda utsedde den tredje, kan vara af Kongl. Maj:t i nåder bestämd, samt med vilkor i öfrigt, dels att hemmanet fortfarande har utgöra den detsamma nu åliggande skjutsningsskyldighet, dels ock att hamnstyrelsen, för den händelse samfärdseln mellan Stora Rör och fastlandet icke kan med ångbåt uppehållas, skall vara förbunden att, när körbar is icke ligger, medelst färja eller roddbåtar samma trafik uppehålla efter de närmare bestämmelser, länsstyrelsen meddelar;

äfvensom att den inflytande köpeskillingen må få användas på enahanda sätt, som är bestämdt i fråga om köpeskillingarne för de hemman och lägenheter, hvilkas försäljning eger rum jemlikt nådiga brefven den 29 Maj 1874 och den 6 Juni 1879.

De till ärendet hörande handlingar skola Riksdagens vederbörande Utskott tillhandahållas; och Kongl. Maj:t förblifver Riksdagen med all Kongl. nåd och ynnest städse välbevågen.

OSCAR.

O. R. Themptander.

Utdrag af protokollet öfver Finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i Statsrådet å Stockholms Slott den 26 Mars
1886.

Närvarande:

Hans Excellens Herr Statsministern THEMPTANDER;
Hans Excellens Herr Ministern för Utrikes Ärendena Grefve
EHRENSVÄRD;

Statsråden: LOVÉN,
VON STEYERN,
HAMMARSKJÖLD,
RICHERT,
RYDING,
VON KRUSENSTJERNA,
Friherre TAMM.

Departementschefen, Hans Excellens Herr Statsministern Themp-
tander anförde:

»Sedan 1884 års riksdag i anledning af derom gjord nådig proposi-
tion anvisat medel för anläggning af en hamn vid Stora Rör å Öland
under vilkor, bland andra, att den staten tillhöriga utarrenderade mark,
som för anläggningen erfordrades, blefve utan hinder af arrendeaftalet
och utan utgift för staten för ändamålet tillgänglig, samt att närgrän-
sande kommuner eller andra intressenter i orten, som af Eders Kongl.
Maj:t godkändes, förbunde sig att, mot rättighet att enligt vederbörligen
fastställd taxa uppbära hamnafgifter af andra än kronans fartyg, vid-
kännas alla kostnader för hamnbyggnadens underhåll, har Eders Kongl.
Maj:t, jemlikt nådigt bref den 28 November 1884, bemyndigat Väg- och
vattenbyggnadsstyrelsen att å kronans vägnar godkänna och underteckna
ett af utsedda ombud för Gärdslösa, Långlöts, Runstens, Repplinge,
Högsrums och Glömminge kommuner godkändt kontrakt rörande kom-

munernas öfvertagande af förvaltningen af den blifvande hamnen vid Stora Rör jemte det landområde, som till densamma anvisades, mot de af Riksdagen bestämda vilkor, hvartill ytterligare fogats den bestämelse, att kommunerna skulle ansvara för hållandet af vanligt gästgifveri vid Stora Rör, så att dit ankommande resande kunde förses med husrum och förplägning äfvensom deras medhafvande kreatur med stallrum och foder. I sammanhang härmed meddelades nådig föreskrift om hamnbyggnadens utförande.

Nu har ledamoten af Riksdagens Andra Kammare A. P. Danielson, som bland de af kommunerna till hamnstyrelse valda personer utsetts till ordförande i samma styrelse, enligt dess uppdrag i en till Eders Kongl. Maj:t den 19 Maj 1885 ingifven skrift underdånigst anhållit, att, som för nämnda gästgifverihållning erfordrades icke allenast åbyggnader, utan äfven i anseende till platsens aflägsenhet från närmaste gård eller by något jordområde, på det att innehafvaren af gästgifveriet måtte såsom bidrag till sitt uppehälle hafva någon afkastning deraf samt kunna såväl sommar- som vinterföda några hästar för skjutsens uppehållande, Eders Kongl. Maj:t täcktes i nåder medgifva, att det hamnplatsen angränsande kronohemmanet $\frac{3}{8}$ mantal Rørsberg N:o 1 i Högsrums socken och Slättebo härad på Öland, hvilket hemman blefve arrendeledigt den 14 Mars 1888, icke måtte vidare utarrenderas eller å offentlig auktion försäljas, utan att hemmanet finge med åbyggnader och som det i öfrigt befunes öfverlemnas med eganderätt till Stora Rørs hamnstyrelse såsom ersättning för den skyldighet, sagde hamnstyrelse sig åtagit, att å Stora Rör hålla gästgifveri för allmänhetens betjenande. För den händelse åter att Eders Kongl. Maj:t ej skulle finna skäl bifalla hamnstyrelsens häröfvan gjorda framställning i dess helhet, har sökanden anhållit, att hamnstyrelsen mot billig köpeskilling, som genom utsedde personer efter skedd värdering på stället kunde föreslås och af Eders Kongl. Maj:t bestämmas, finge den 14 Mars 1888 öfvertaga hemmanet Rørsberg med åbyggnader och hvad dertill hörde, eller ock, om jemväl sistberörda anhållan skulle af Eders Kongl. Maj:t lemnas utan afseende, att Eders Kongl. Maj:t behagade i nåder medgifva och förordna, att de byggnader, som vid ifrågavarande hemmans arrendeledighet derå funnes och vore nödiga för det af hamnstyrelsen åtagna gästgifveriet, måtte utan ersättning och med full eganderätt öfverlemnas till hamnstyrelsen.

Till vidare utveckling af ansökningen har sökanden anført, att hemmanet Rørsberg omfattade 18 tunnland 13,2 kappland åker, 16 tunnland 6,3 kappland äng och 13 tunnland 6,1 kappland betesmark, eller tillhopa 47 tunnland 25,6 kappland,

att åkern och ängen bestode af mager flygsand och jäslera,
att utmarken vore af så dåsig beskaffenhet att odling deraf ej lö-
nade sig,

att öfverlåtelsen af denna lilla och klena hemmansdel vore en ringa
uppooffring för kronan, men för hamnstyrelsen en väsentlig hjälp för
uppehållandet af det åtagna gästgifveriet, samt

att innehafvaren af Stora Rørs gästgifveri under många år af Eders
Kongl. Maj:t erhållit årligt bidrag till gästgifveriets och färjfarens uppe-
hållande, men att sådant bidrag ej torde ifrågakomma, sedan hamn-
styrelsen öfvertagit hamnen och gästgifveriet.

Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Kalmar län, som afgifvit
underdånigt utlåtande i ärendet, har dervid anført:

att hemmanet Rørsberg omfattade hufvudsakligen samma område
som den forna färjplatsen Stora Rör, ett af de ställen, hvarifrån sam-
färdseln mellan Öland och fastlandet uppehållits medelst färjor;

att vid Stora Rör blifvit inrättadt gästgifveri, hvarifrån skjutsades
till närmast liggande gästgifvaregårdar, och att skjutsningsskyldigheten
fortfarande uppehöles af hemmanet Rørsberg, som dock till utgörande
af reservskjuts fått sig anslagne vissa hemman i den närbelägna byn
Rönnerum;

att hemmanet Rørsberg alltsedan dess skattläggning år 1819 varit
för statsverkets räkning utarrenderadt och arrendatorn, enligt bestäm-
melse i arrendekontraktet, förbunden, bland annat, att städse hålla uti
godt och tjenstfärdigt stånd ett visst antal färjor och roddbåtar med
tillhörande bemanning, som ock att, med afseende å den hemmanet åt-
följande »vårdshushållning», emot betalning förse ankommande resande
med husrum och förplägning samt deras medhafvande kreatur med stall-
rum och foder;

att ehuru numera samfärdseln mellan Öland och fastlandet hela
året å skilda ställen uppehöles genom ångbåtar, deribland det is-
brytande fartyget Öland, hvilket på statsverkets bekostnad blifvit an-
skaffadt för att vintertiden uppehålla trafiken i sundet, det likväl en
och annan gång under de sista åren inträffat att, då sundet varit upp-
fyldt af ismassor, som ej kunnat af de vanliga ångbåtarna forceras, man
 varit hänvisad att för öfverfarten begagna sig af färjning eller rodd
 emellan Refsudden på fastlandet och det midt emot belägna Stora Rör
 eller Rørsberg, der sundet vore smalast och strömsättningen tillika
 starkast;

att hemmanet innehölle 47 tunnland 25,6 kappland, motsvarande
23,5940 hektar, hvaraf dock på grund af nådiga brefvet den 28 November

1884 till hamnplan vid Stora Rör redan afsöndrats ett område, som vid af Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen föranstaltad uppmätning befunnits innehålla 4,5707 hektar, således i det närmaste en femtedel af hemmanets areal;

att för nästlidet år ett taxeringsvärde af 5,700 kronor vore åsatt hemmanet, för hvilket årliga arrendet utgjorde 44 kubikfot 1 kanna spanmål, hälften råg och hälften korn, att lösas efter stadgadt medelpris, efter hvilken beräkningsgrund arrendet för år 1884 uppgått till 100 kronor 55 öre; samt

att anledning icke förefunnes att efter nuvarande arrendeperiods utgång, den 14 Mars 1888, bibehålla hemmanet för kronans räkning, för så vidt icke hänsyn till färjfarens uppehållande skulle göra sådant nödigt.

Och har Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande icke ansett sig kunna tillstyrka, att hemmanet utan någon som helst ersättning afhändes Kronan, men deremot icke haft något att erinra deremot, att hemmanet med undantag af det område, som enligt nådiga brefvet den 28 November 1884 redan blifvit derifrån afsöndradt, till hamnstyrelsen upplätes under eganderätt att den 14 Mars 1888 tillträdas emot en på förslag af gode män utaf Eders Kongl. Maj:t bestämd köpeskillning och vissa af Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande föreslagna villkor i öfrigt.

Uti afgifvet underdånigt utlåtande har jemväl Domänstyrelsen, hänförande sig till den utredning, Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande lemnat, upplyst, att hemmanet, hvilket, såsom gifvande mindre än 200 kronor i arrende, tillhörde antalet af de kronoegendomar, som enligt nådiga brefvet den 29 Maj 1874 borde, der ej särskild anledning för deras bibehållande för statsverket förefunnes, vid inträffande arrendelighet försäljas, icke lämpade sig att användas för något skogsväsendets ändamål, och har Domänstyrelsen tillstyrkt, att hamnstyrelsen måtte medgifvas tillösa sig ifrågavarande hemman med undantag af den till hamnplan afsöndrade delen deraf, på sätt och under villkor som Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande föreslagit.

Då omständigheterna synas påkalla, att hemmanet $\frac{3}{8}$ mantal Rörberg, som, enligt hvad ofvan blifvit anfördt, har sig ålagdt vissa skyldigheter i afseende å färjhållning samt resandes fortskaffande till lands och herbergerande, äfven efter nu löpande arrendeperiods slut tages i anspråk för uppehållande af färjningen öfver sundet vid de tillfällen, då sådan ännu måste anlitas, och för tillhandahållandet af skjuts, och då skyldigheten att sörja för fullgörandet deraf synes lämpligen böra tillhöra hamnstyrelsen, som redan fått gästgifverihållningen sig ålagd och

för dess utöfvande har gagn af att komma i besittning af nämnda hemman, samt då hamnstyrelsen får antagas vara villig att åtaga sig det onus, som innefattas i färjhållnings- och skjutsningsskyldigheten, derest hamnstyrelsen får på billiga villkor tillösa sig hemmanet, tillstyrker jag, i öfverensstämmelse med Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes och Domänstyrelsens hemställan, att Eders Kongl. Maj:t måtte föreslå Riksdagen att medgifva:

att ifrågavarande hemman, med undantag af det område af 4,5707 hektar, som på grund af nådiga brefvet den 28 November 1884 redan blifvit derifrån afsöndradt till hamnplan, må till Stora Rörs hamnstyrelse upplåtas under eganderätt att den 14 Mars 1888 tillträdas emot den köpeskilling, som, sedan genom af- och tillträdessyn blifvit utrönt, såväl hvilka hus nuvarande arrendatorn bör vid afträdet såsom laga hus aflemna som ock i hvad mån han sin byggnads- och underhållsskyldighet fullgjort, samt värdering å stället förrättats af tre gode män, af hvilka länsstyrelsen och hamnstyrelsen skola utse en hvardera och de sålunda utsedde den tredje, kan varda af Eders Kongl. Maj:t i nåder bestämd, samt med villkor i öfrigt dels att hemmanet fortfarande har att utgöra den detsamma nu åliggande skjutsningsskyldighet, dels ock att hamnstyrelsen, för den händelse samfärdseln mellan Stora Rör och fastlandet icke kan med ångbåt uppehållas, skall vara förbunden att, när körbar is icke ligger, medelst färja eller roddbåtar samma trafik uppehålla efter de närmare bestämmelser, länsstyrelsen meddelar;

äfvensom att den inflytande köpeskillingen må få användas på enahanda sätt, som är bestämdt i fråga om köpeskillingarne för de hemman och lägenheter, hvilkas försäljning eger rum jemlikt nådiga brefven den 29 Maj 1874 och den 6 Juni 1879.»

I hvad Herr Statsministern sålunda hemställt för-
enade sig Statsrådets öfrige ledamöter; och behagade
Hans Maj:t Konungen bifalla hvad Statsrådet hemställt
och förordna, att nådig proposition i ämnet skulle
till Riksdagen aflåtas af den lydelse bilagan — — vid
detta protokoll utvisar.

Ex protocollo

Hans Wachtmeister.
